ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (δεύτερο τμήμα)
της 13ης Δεκεμβρίου 1989 *

Στην υπόθεση C-49/89,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του γαλλικού Cour de cassation προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογή του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

Corsica Ferries France, εταιρίας γαλλικού δικαίου, με έδρα τη Bastia,

και

Direction générale des douanes françaises,

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία των άρθρων 59, 62 και 84 της Συνθήκης ΕΟΚ,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δεύτερο τμήμα),

συγκείμενο από τους F. A. Schockweiler, πρόεδρο τμήματος, G. F. Mancini και T. F. O'Higgins, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: C. O. Lenz
γραμματέας: B. Pastor, υπάλληλος διοικήσεως

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

— η εταιρία Corsica Ferries France, αναιρεσείουσα, εκπροσωπούμενη από τους Thouvenin, δικηγόρο Παρισιού και Scapel, δικηγόρο Μασσαλίας,

— η κυβέρνηση της Γαλλικής Δημοκρατίας, εκπροσωπούμενη από τον Claude Chavance, κύριο ακόλουθο κεντρικής υπηρεσίας στη διεύθυνση νομικών υποθέσεων του Υπουργείου Εξωτερικών,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τον νομικό της σύμβουλο Jean Amphoux,

έχοντας υπόψη την έκθεση για την επ' ακροατηρίου συζήτηση και κατόπιν της προφορικής διαδικασίας της 12ης Οκτωβρίου 1989,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 8ης Νοεμβρίου 1989,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με Διάταξη της 17ης Ιανουαρίου 1989, που περιήλθε στο Δικαστήριο στις 23 Φεβρουαρίου του ίδιου έτους, το γαλλικό Cour de cassation υπέβαλε, δυνάμει του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, προδικαστικό ερώτημα ως προς την ερμηνεία της Συνθήκης ΕΟΚ και ειδικότερα των άρθρων 59, 62 και 84.

2 Το ερώτημα αυτό ανέκυψε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ της Société Corsica Ferries France (στο εξής: εταιρία Corsica Ferries) και της Direction générale des douanes (Γενικής Διευθύνσεως Τελωνείων) σχετικά με τα τέλη που εισπράχθηκαν το 1981 και 1982 επί των επιβατών που αποβιβάσθηκαν, επιβιβάσθηκαν ή μετακινήθηκαν από πλοίο σε πλοίο σε λιμένες της Κορσικής και τα οποία επιβάρυναν τον εφοπλιστή.

3 Για τους εν λόγω λιμένες το άρθρο R.212-20 του γαλλικού κώδικα θαλασσίων λιμένων, όπως τροποποιήθηκε με το διάταγμα της 12ης Μαΐου 1981, θεσπίζει τέλος εφ' όλων των επιβατών με προορισμό λιμένα της Κορσικής, της μητροπολιτικής Γαλλίας ή της Σαρδηνίας καθώς και τέλος με τον ίδιο συντελεστή επί των επιβατών που προέρχονται από ή προορίζονται για λιμένα της Ευρώπης ή της Βόρειας Αφρικής.

4 Κατά την εταιρία Corsica Ferries, το εν λόγω άρθρο αντίκειται στο άρθρο 59 και επόμενα της Συνθήκης ΕΟΚ, καθόσον εισάγει διάκριση μεταξύ των πλοίων που εκτελούν μεταφορές μεταξύ της Κορσικής και των λιμένων της ηπειρωτικής Γαλλίας, τα οποία υπόκεινται στο τέλος επί των επιβατών μόνο κατά την αναχώρηση από τον λιμένα της Κορσικής, και των πλοίων, όπως αυτά της εταιρίας Corsica Ferries, που εκτελούν τις μεταφορές μεταξύ Κορσικής και λιμένων των άλλων κρατών και υπόκεινται σε τέλος τόσο κατά την άφιξη όσο και κατά την αναχώρηση από τον λιμένα της Κορσικής.

5 Θεωρώντας ότι για την επίλυση της διαφοράς απαιτείται η ερμηνεία ορισμένων διατάξεων της Συνθήκης ΕΟΚ, το γαλλικό Cour de cassation ανέστειλε τη διαδικασία και υπέβαλε στο Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων το εξής προδικαστικό ερώτημα:

« Έχει η Συνθήκη και ιδίως τα άρθρα της 59, 62 και 84 την έννοια ότι επιτρέπεται σ' ένα κράτος μέλος να εισπράττει, με την ευκαιρία της χρησιμοποιήσεως από πλοίο λιμενικών εγκαταστάσεων κειμένων στο νησιωτικό έδαφός του, όταν οι επιβάτες προέρχονται από λιμένες κείμενους σε άλλο κράτος μέλος ή κατευθύνονται προς αυτούς, τέλη κατά την αποβίβαση και την επιβίβαση των επιβατών, ενώ στην περίπτωση μεταφοράς μεταξύ δύο λιμένων κειμένων στο εθνικό έδαφος τα εν λόγω τέλη δεν εισπράττονται παρά μόνο για την επιβίβαση επί του πλοίου κατά την αναχώρησή του από τον νησιωτικό λιμένα; »

6 Στην έκθεση για την επ' ακροατηρίου συζήτηση αναπτύσσονται διεξοδικώς τα πραγματικά περιστατικά, η εξέλιξη της διαδικασίας και οι γραπτές παρατηρήσεις που κατατέθηκαν στο Δικαστήριο. Τα στοιχεία αυτά της δικογραφίας δεν επαναλαμβάνονται κατωτέρω, παρά μόνο καθόσον απαιτείται για τη συλλογιστική του Δικαστηρίου.

7 Για να δοθεί απάντηση στο ερώτημα που υποβλήθηκε από το γαλλικό Cour de cassation, πρέπει, καταρχάς, να επισημανθεί ότι η γαλλική νομοθεσία που ενδιαφέρει στην υπόθεση της κύριας δίκης μπορεί να αποτελεί περιορισμό της ελεύθερης παροχής των υπηρεσιών στο εσωτερικό της Κοινότητας, υπό την έννοια του άρθρου 59, πρώτο εδάφιο, της Συνθήκης ΕΟΚ, καθόσον συνεπάγεται διάκριση σε βάρος του παρέχοντος υπηρεσίες που εκτελεί μεταφορές μεταξύ λιμένα κειμένου στο εθνικό έδαφος και λιμένα κειμένου σε άλλο κράτος μέλος της Κοινότητας σε σχέση προς εκείνον που εκτελεί μεταφορές μεταξύ δύο λιμένων κειμένων στο εθνικό έδαφος.

8 Πράγματι, όπως έκρινε επανειλημμένα το Δικαστήριο, τα άρθρα της Συνθήκης ΕΟΚ σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, των προσώπων, των υπηρεσιών και των κεφαλαίων συνιστούν θεμελιώδεις διατάξεις της Κοινότητας και κάθε εμπόδιο στην ελευθερία αυτή, έστω και επουσιώδες, απαγορεύεται.

9 Στον τομέα της ελεύθερης παροχής των υπηρεσιών τέτοια εμπόδια μπορούν να ανακύψουν ιδίως, όπως έκρινε το Δικαστήριο με την απόφαση της 6ης Ιουλίου 1988, Ledoux (127/86, Συλλογή 1988, σ. 3741) από εθνικά φορολογικά μέτρα που πλήττουν την άσκηση της εν λόγω ελευθερίας από τους παρέχοντες υπηρεσίες.

10 Μολονότι το άρθρο 59, που εγγυάται την ελεύθερη παροχή των υπηρεσιών στο εσωτερικό της Κοινότητας, εφαρμόζεται απευθείας και άνευ όρων μετά την πάροδο της μεταβατικής περιόδου που προβλέπεται στο άρθρο 8 της Συνθήκης, πρέπει, εντούτοις, να παρατηρηθεί ότι κατά το άρθρο 61, παράγραφος 1, της Συνθήκης η ελεύθερη κυκλοφορία των υπηρεσιών στον τομέα των μεταφορών διέπεται από τις διατάξεις του τίτλου που αναφέρεται στις μεταφορές (βλέπε αποφάσεις της 30ής Απριλίου 1986, Asjes, 209/84, 210/84, 211/84, 212/84, 213/84, Συλλογή 1986, σ. 1425, και της 13ης Ιουλίου 1989, Lambregts, σκέψεις 8 και 9, 4/88, Συλλογή 1989, σ. 2583).

11 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι, όπως έκρινε το Δικαστήριο με την προαναφερθείσα απόφαση της 30ής Απριλίου 1986 (σκέψη 37), στον τομέα των μεταφορών ο στόχος του άρθρου 59 της Συνθήκης, ο οποίος συνίσταται στην κατάργηση, κατά τη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου, των περιορισμών της ελεύθερης παροχής των υπηρεσιών, θα έπρεπε να έχει επιτευχθεί στο πλαίσιο της κοινής πολιτικής που ορίζουν τα άρθρα 74 και 75 της Συνθήκης.

12 Όσον αφορά, ειδικότερα, τις θαλάσσιες μεταφορές, το άρθρο 84, παράγραφος 2, της Συνθήκης, προβλέπει ότι το Συμβούλιο δύναται να αποφασίζει αν, κατά ποιο μέτρο και κατά ποια διαδικασία, θα είναι δυνατό να θεσπισθούν κατάλληλες διατάξεις γι' αυτό το είδος των μεταφορών.

13 Πρέπει όμως να παρατηρηθεί ότι για πρώτη φορά με τον κανονισμό 4055/86 του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 1986, για την εφαρμογή της αρχής της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών στον τομέα των θαλασσίων μεταφορών μεταξύ κρατών μελών και μεταξύ κρατών μελών και τρίτων χωρών (ΕΕ L 378, σ. 1), που άρχισε να ισχύει την

1η Ιανουαρίου 1987, το Συμβούλιο θέσπισε, βάσει του άρθρου 84, παράγραφος 2, της Συνθήκης, τα αναγκαία μέτρα για την υλοποίηση της αρχής της ελεύθερης παροχής των υπηρεσιών στον τομέα των θαλασσίων μεταφορών μεταξύ κρατών μελών.

14 Πρέπει, επομένως, να συναχθεί το συμπέρασμα ότι κατά τα έτη 1981 και 1982, δηλαδή κατά την περίοδο που ενδιαφέρει στην υπόθεση της κύριας δίκης, η αρχή της ελεύθερης παροχής των υπηρεσιών στον τομέα των θαλασσίων μεταφορών δεν είχε ακόμη υλοποιηθεί και ότι, συνεπώς, τα κράτη μέλη είχαν το δικαίωμα να εφαρμόζουν διατάξεις όπως εκείνες που αφορά η υπόθεση της κύριας δίκης.

15 Το συμπέρασμα αυτό δεν κλονίζεται από το γεγονός ότι η ρύθμιση αυτή επανεισήχθη στον γαλλικό κώδικα θαλασσίων λιμένων το 1981, μετά την κατάργησή του το 1969. Πράγματι, το άρθρο 62 της Συνθήκης, που απαγορεύει στα κράτη μέλη να εισάγουν νέους περιορισμούς της ελευθερίας που είχε πράγματι επιτευχθεί κατά την έναρξη της ισχύος της Συνθήκης όσον αφορά την παροχή υπηρεσιών, δεν έχει εν προκειμένω εφαρμογή, ενόψει του άρθρου 61, παράγραφος 1, της ίδιας Συνθήκης.

16 Στο ερώτημα που υπέβαλε το γαλλικό Cour de cassation προσήκει, επομένως, η απάντηση ότι η Συνθήκη και ιδίως με τα άρθρα της 59, 61, 62 και 84, πριν από την έναρξη της ισχύος του κανονισμού 4055/86, δεν απαγόρευε σε ένα κράτος μέλος να εισπράττει, με την ευκαιρία χρησιμοποιήσεως από πλοίο λιμενικών εγκαταστάσεων κειμένων στο νησιωτικό έδαφός του, όταν οι επιβάτες προέρχονται από λιμένες κειμένους σε άλλο κράτος μέλος ή κατευθύνονται προς αυτούς, τέλη κατά την αποβίβαση και την επιβίβαση των επιβατών, ενώ, στην περίπτωση μεταφοράς μεταξύ δύο λιμένων κειμένων στο εθνικό έδαφος, τα εν λόγω τέλη δεν εισπράττονταν παρά μόνο για την επιβίβαση επί του πλοίου κατά την αναχώρησή του από τον νησιωτικό λιμένα.

Επί των δικαστικών εξόδων

17 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η γαλλική κυβέρνηση και η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, που κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δεύτερο τμήμα),

κρίνοντας επί του ερωτήματος που του υπέβαλε, με Διάταξη της 17ης Ιανουαρίου 1989, το γαλλικό Cour de cassation, αποφαίνεται:

Η Συνθήκη και ιδίως με τα άρθρα της 59, 61, 62 και 84, πριν από την έναρξη της ισχύος του κανονισμού 4055/86 του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 1986, για την εφαρμογή της αρχής της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών στον τομέα των θαλασσίων μεταφορών μεταξύ κρατών μελών και μεταξύ κρατών μελών και τρίτων χωρών, δεν απαγόρευε σε ένα κράτος μέλος να εισπράττει, με την ευκαιρία χρησιμοποιήσεως από πλοίο λιμενικών εγκαταστάσεων κειμένων στο νησιωτικό έδαφός του, όταν οι επιβάτες προέρχονται από λιμένες κείμενους σε άλλο κράτος μέλος ή κατευθύνονται προς αυτούς, τέλη κατά την αποβίβαση και την επιβίβαση των επιβατών, ενώ στην περίπτωση μεταφοράς μεταξύ δύο λιμένων κειμένων στο εθνικό έδαφος τα εν λόγω τέλη δεν εισπράττονταν παρά μόνο για την επιβίβαση επί του πλοίου κατά την αναχώρησή του από τον νησιωτικό λιμένα.

Schockweiler Mancini O'Higgins

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 13 Δεκεμβρίου 1989.

Ο γραμματέας

J.-G. Giraud

Ο πρόεδρος του δευτέρου τμήματος

F. A. Schockweiler